

Hâris el-muhâsibî
ALLAH'A
YÖNELİŞ

Çeviri: Cemal Aydın

TASAVVUF
KLASİKLERİ

SUFI
KİTAP

ÖN SÖZ

Bismillâhîrrahmânirrahîm
Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

Dengi, benzeri, öncesi, sonrası olmayıp biricik olan, yüceler yücesi Allah'a hamd olsun!

Beni nimetlerine lââyık kılacak ve lütuflarıyla beni kuşatacak bir hamd ile Rabbime hamd ederim.

O'nun Rab oluşunu kesin bir bilgiyle bilerek, O'nun biricikliğinin de bilincinde olarak şهادet ederim (yürekten inanır ve iman ederim) ki, Allah'tan başka ilâh yoktur, O tektir ve hiçbir ortağı da yoktur!

Bütün kalbimle şuna da kesinlikle inanırım:

Hz. Muhammed, Allah'ın kulu ve elçisidir. Allah vahyini iletmek için onu seçmiş, onu peygamberlerin sonuncusu yaparak, peygamberlik kurumunu onunla mühürleyip kapatmış; onu bütün insanlara apaçık delil olarak göndermiştir ki:

(Kâfir kalıp âhirette) helâk olacak olan da açık bir delille helâk olsun, (âhirette ebediyen) yaşayacak olan da açık bir delille yaşasın!

Enfâl, 8/42

Bu arada, Yüce Allah'ın, mümin kullarından, Rablerine ve Rablerinin buyruklarına gönülden bağlı olan bilgi sahibi kimseleri seçtiğine ve onları vefalı, güzel ahlâklı, Hakk'a hakkıyla saygı duyup boyun eğenler olarak nitelendirdiğine de inanıyorum. Rabbimiz o kimseleri bize şöyle tanıtır:

Şüphesiz ki ancak akıllı, anlayışlı olanlar düşünüp ibret alırlar. Onlar, Allah'a verdikleri sözü yerine getirir, sözlerinden asla caymazlar. Onlar Allah'ın gözetilmesini emrettiği şeyleri gözetir; Rablerine saygı duyar ve (âhirette) kötü duruma düşmekten korkarlar.

Ra'd, 13/19-21

Yüce Allah'ın gönüllerini ferahlattığı, kalplerini imanla doldurduğu o kimselerin, Rablerine yakın olmaktan başka bir dilekleri yoktur. Onlar, Allah'ın Kitabında çizdiği şeriatın sınırlarını hakkıyla gözeterek, Peygamberinin sünnetine özenle bağlanarak ve hidayet üzere olan büyük imamların oybirliğiyle kabul ettiği kurallara uyarak, akıl sahibi insanların izince giderler.

Yüce Allah'ın kullarını davet ettiği dosdoğru yol da budur:

İşte bu yol, dosdoğru Bana ulaştırılan bir yoldur; bu yolu izleyin ve diğer yollardan gitmeyin ki, sizi O'nun yolundan saptırmasınlar. Allah bunları size günahattan korunup O'na karşı sorumluluğunuzun bilincine eresiniz diye emrediyor.

En'âm, 6/153

Peygamberimiz aleyhisselâm da şöyle buyurmuştur:
Benim sünnetime ve benden sonra Râşid (İslâm'ı hakıyla yaşayan ve yaşatan) Halifelerin tuttuğu yola sınımsız bağlanın ve asla ayrılmayın!

ALLAH'A YÖNELİŞİN ESASLARI

Bil ki, Kur'ân'ın bize yüklediği görev, Allah'ın emir ve yasaklarını yerine getirmek, bizi tehdit ettiği şeylerden korkmak, bize vâdettiği şeyleri ümit etmek, anlamı kapalı gibi görünen (*müteşâbih*) âyetlere (yanlış ve sapkın yorumlar getirilmeden) inanmak ve Kur'ân'da anlatılan kıssalar ve verilen misaller üzerinde tefekkür etmek, onları derinlemesine düşünmektir.

İnsan bunları yapmakla, Rabbimizin aşağıdaki âyette buyurduğu gibi, cehalet karanlıklarını terk ederek ilmin aydınlığına, şüphe azaplarından da kurtularak kesin (*yakîn*) bilginin verdiği huzura kavuşur:

Allah inananların dostudur, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır.

Bakara, 2/257

Karanlıktan aydınlığa çıktığının bilincine, ancak bunu gönülden arzulayıp da Allah'ın kendilerini anlayış ve kavrayışla donattığı kimseler ererler, çünkü onlar Allah'ın apaçık buyruklarını hakkıyla tutar, şüpheli şeylerden de kesinlikle kaçınırlar.

Onlar Peygamberimiz aleyhisselâmın şu uyarısına kulak kesilirler:

Helâl bellidir, haram da bellidir ve bunların arasında şüpheli şeyler vardır,

ki bunları terk etmek, benimsemekten daha hayırlıdır.

Sen kendi niyetinin ne olduğuna dikkatle bak, çünkü niyetine göre mükâfatlandırılacak veya cezalandırılacaktır.

Peygamberimiz aleyhisselâmın bu konudaki uyarısı şöyledir:

Ameller niyetlere göredir; herkes sadece niyetinin karşılığını alır.

Daima Allah korkusunu, Allah'a saygıyı esas al!
Peygamberimiz aleyhisselâmın şu hadisini hep aklında tut:

Müslüman, elinden ve dilinden diğer Müslümanların güvende olduğu kimsedir. Mümin de, insanların canları ve malları konusunda kendisine güven duyduğu kişidir.

Hz. Ebubekir de şu öğütte bulunmuştur:

*Allah'a hakkıyla boyun eğip itaat ederek Allah'a karşı takvânızı, sorumluluk bilincinizi gösterin!
Allah'a karşı takvânızı, sorumluluk bilincinizi göstererek Allah'a itaat edin!
Allah'a karşı sorumluluk bilincinde olun (takvâli davranın) da ellerinizi Müslümanların kanını dökmekten, karnınızı (açgözlülüğünüzü) onların mallarına göz dikmekten, dilinizi onların namuslarına ilişip zarar vermekten koruyun!*

Sen Kendini Düzeltmeye Bak!

Aklına gelen düşünceden dolayı kendini hesaba çek!
Her nefeste Allah'ın huzurunda olduğunu bil (her an Allah'ın seni görüp gözetlediğinin bilincinde ol)!

Hz. Ömer şu tavsiyede bulunmuştur:

*Allah sizi hesaba çekmeden önce siz nefsinizi hesaba çekin!
Maşherde amelleriniz tartılmadan önce onları siz tartın!
Hepinizin (Allah'ın huzuruna) apaçık çıkarılacağınız o gün için en güzel elbiselerinizi giyin (ibadet ve*

hayırlı işlerle kendinizi bezeyip süsleyin), çünkü o gün sizin hiçbir şeyiniz gizli, saklı kalmayacak!

Dinle ilgili konularda Allah'tan kork!
Yaptığın her işi Allah'ın rızasını kazanma ümidiyle yap!
Başına gelen belâ ve sıkıntılara karşı sabır silahıyla silahlan!

Hız. Ali Efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

Sen sadece kendi günahından kork ve yalnız Rabbinden ümit et!

Bilmeyen kimse bilip öğreninceye kadar sormaktan utanmasın!

Bilmediği bir konuda kendisine soru sorulan kimse de, bilmediğini söylemekten utanmasın!

Bil ki, baş beden için ne ise, sabır da iman için odur; baş kesilince, beden de anlamı kalmaz.

Bir kimseden onuruna dokunan ve seni inciten bir söz duyduğunda onu affet, o kişiye yumuşak davran! Çünkü affetmek, insanın yüksek bir karaktere sahip olduğunun göstergesidir.

Hız. Ömer şöyle der:

*Allah'tan korkan kişi, öfkesinin gereğini yapmaz!
Allah'tan korkan, geçici heveslerinin peşinde koşmaz.*

Eğer kıyamet günü olmasaydı, şu anda karşılaştığımız şeylerden başka şeylerle karşılaşırız (insanları tutkularına teslim olmaktan ve içgüdülerine uymaktan alıkoyan sadece ve sadece kıyamet günü korkularıdır).

Seni ilgilendirmeyen şeylere burnunu sokma!
Başkalarının ayıplarını göreceğine, sen asıl kendini düzeltmeye bak!

Bilgeler şöyle derler:

İnsan için, kendi kusurlarını görmeyip de başkalarının ayıplarını görmekten, kendi yapıp ettiklerine dikkat etmeyip, başkalarının davranışlarını kınamaktan, insanları huzursuz etmekten ve kendisini hiç ilgilendirmeyen şeylere karışmaktan daha büyük bir kusur yoktur.

Aklını Allah'ın yolunda kullan! Kaderini yönetmeyi O'na bırak (*terkü't-tedbîr*)! Hayatının bütün iniş ve çıkışlarında O'nun yardımını dile!

Hız. Ali şu uyarıları yapar:

*Ey Âdemoğlu, zenginlik seni sevindirmesin, fakirlik de seni umutsuzluğa düşürmesin!
Ne belâlar seni üzsün, ne de refâh seni şımartsın!
Altın ateşle sınıdır (altın olup olmadığı ateşe atılınca belli olur), iyi bir kul ise musibetle sınıdır, sen her istediğini elde edemezsin.
Maksadına ancak arzu ve heveslerinden vazgeçerek ulaşabilirsin, umduklarını da ancak nefret ettiğin şeylere sabırla katlanarak elde edebilirsin.
Sen sana farz olarak emredilenleri özenle yerine getirmeye çalış!*

Allah'ın senin için çizdiği kadere razı ol!

Abdullah ibn Mesud şöyle der:

*Allah'ın sana verdiklerine razı ol, insanların en zengini olursun!
Allah'ın sana yasakladıklarından sakın, insanların en takvâlısı olursun!
Allah'ın sana farz kıldıklarını yerine getir, insanlar arasında en iyi kul olursun!*

Sana en çok merhamet edeni (Allah'ı), sana acımayana şikâyet etme!

Yardımla Allah'tan dile ki, O'nun has kullarından olasın!

Gerçek Zenginlik

Hız. Ubâde ibn Sâmit'in nasihati şudur:

Gerçek zenginlik, insanların zenginliklerinden hiçbir şey beklememektir.

Açgözlülüğten ve dilenmekten sakın, çünkü bunlar fakirliğin tâ kendisidir!

Sen namazını da (bu dünyadan) ayrılmak üzere olan kimse gibi kıl!

Bil ki, sen imanın tadını, ancak kaderin hayrına ve şerine inanmakla tadabilirsin!

Daima doğru olanı yap ki, Allah nurunu ve basiretini (mânevî sezgini, idrakini) artırsın!

Doğru olanı öğütlediği hâlde kendisi uygulamayan, o yüzden günaha düşen ve Rablerinin gazabına uğrayacak olan kimselerden olma!

Bu konuda Yüce Allah şöyle buyurur:

Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyleri niçin söylüyorsunuz? Yapmayacağınız şeyleri söylemeniz, Allah'ın en çok nefret ettiği şeylerdendir.

Saff, 61/2, 3

Ayrıca Allah Resûlü de şöyle buyurur:

Başkalarına verdiği öğüdü kendisi uygulamayan, başkalarına yasakladıklarını kendisi yapan, Rabbinin katında hüsrana uğrayanlardan olur.

Akıllı ve takvâ sahibi kimselerden başkasıyla arkadaşlık etme!

İlim sahibi ve anlayışlı kimseden başkasıyla oturup kalkma!

Peygamber Efendimiz, en iyi dost ve arkadaşın kim olması gerektiği kendisine sorulduğunda şu cevabı vermiştir:

Görüntüsüyle size Allah'ı hatırlatan, konuşmasıyla bilginizi artıran, yapıp ettikleriyle size âhireti düşündürendir.

Rabbinin karşısında hep alçakgönüllü davran, O'na teslim ol ve her an Allah'ı zikredip an da, O'nun yakınlığını kazan!

Peygamberimiz aleyhisselâm şöyle buyururlar:
Kıyamet gününde Allah ile beraber olacak kimseler, alçakgönüllü davrananlar, Rablerine hakkıyla saygı gösterip O'nu çokça ananlardır.

Müminlere Allah'ın rızasını kazanmak maksadıyla öğüt ver!

Yapacağın işler konusunda, kendi iyiliğin için sadece Allah'a hakkıyla saygı duyan bilgili kimselere danış! Çünkü Allah şöyle buyurur:

Allah'a ancak (mânevî bilgilerle donanmış) bilgili kulları saygı duyar.

Fâtır, 35/28

Peygamberimiz aleyhisselâm da şu hatırlatmayı yapmıştır:

Din, güzel öğütlerde bulunmak ve samimi olmaktır.

Şunu iyi bil ki, sana öğüt veren seni sevendir, seni pohpohlayan seni aldatandır, öğütlerini kabul etmeyense, senin gerçek anlamda kardeşin olamaz.

Hz. Ömer şöyle demiştir:

*Nasihat etmeyen bir toplumda hayır yoktur!
Nasihatçıleri sevmeyen bir toplumda da hayır yoktur.*

Her durumda doğruluğu tercih et!

Meraktan, başkalarının işine burnunu sokmaktan kaçın, güvende olursun.

Doğruluk, ihlâslı davranmaya sevk eder; ihlâs, Cenabıhakk'ın hoşnutluğunu sağlar.

Yalan, ahlâksızlığa yol açar, ahlâksızlık da Allah'ın gazabına sebep olur.

Hiz. Abdullah ibn Abbas şöyle der:

*Seni ilgilendirmeyen şeyler hakkında konuşma!
Soylu da olsalar soysuz da olsalar hasımlarınla
tartışma!
Senden nasıl bahsedilmesini istiyorsan kardeşinden
de öyle bahset!*

Yaptığı iyiliklerin mükâfatını göreceğini, işlediği günahlardan hesaba çekileceğini bilen birisi nasıl hareket ederse, sen de öyle titizlikle hareket et!

Daima şükret!

Geleceğe yönelik beklentilerini azalt!

Kaygılar, sıkıntılar seni bunalttığında, git kabirleri ziyaret et!

Diriliş gününün korkusuyla kalbin her zaman ürperti içinde olsun!

Hiz. Ebu Zer el-Gıfârî şu öğüdü verir:

*Allah'ı görüyormuşsun veya âhiret sana
görünüyormuş gibi hareket et!
Kendini daha şimdiden ölmüş say!
Bil ki, kötülükler unutulmaz, iyilikler de kaybolmaz!
Unutma ki, sana yetecek az bir şey, seni gaflete
düşürecek çok şeyden hayırlıdır!
Mazlumun bedduasını almaktan kendini koru!*

Âhiret azığını, erzakını tamamla!

Âhiret işini önceden kendin düzene koy, onu başkalarına emanet etme!

Akıllı bir kimse gibi davran da gafletten uyan! Çünkü sana bahşedilen bu ömrün sorumlusu sensin!

Hiz. Ebu Ümâme şöyle der:

*Keşke Âdemoğlu, Allah'ın kendisinden ne beklediğini anlaysaydı!
Bu, kendisi için Allah adına yaptığı cihattan daha hayırlı olurdu.*

Bil ki, asıl kaygısı âhiret hayatı olan kişiyi Allah, bu dünyanın kaygılarından kurtarır. Nitekim bir hadiste şöyle buyrulur:

*Kendinizi bu dünyanın kaygılarından mümkün olduğunca kurtarın!
Kimin en büyük kaygısı bu dünya olursa, Allah onu hüsrana uğratar, onu hep yoksulluk korkusuyla perişan eder.
Kimin de en büyük derdi âhiret olursa, Allah onun işlerini onun için derleyip düzenler ve onun kalbine bir kanaat (zenginlik duygusu) yerleştirir.
Kul Allah'a yakınlaşmayı istediğinde, Allah onun kalbini rahmet ve şefkatle Kendisine yönlendirir.*

Kardeşim, Kur'ân'ın anlamı kapalı bazı âyetleri, dinin emirleri ve yasakları ile Allah'ın niceliği ve niteliği gibi konularda gereksiz tartışmalardan sakın ve Cenabihakk'ın bize tanıttığı şu kimselerden ol!

Rahmân'ın has kulları yeryüzünde tevazu ve vakar içinde yürürler ve ne zaman kötü niyetli, dar kafalı kimseler kendilerine sataşacak olsa, (onlarla tartışmaz ve sadece) 'Selâm/İyi günler' deyip geçer giderler!

Furkân, 25/63

Gerçek Huzur Sadece Âhirette Olur

Edep kurallarına bağlı kal!

Hırstan, ihtirastan, geçici heveslerden ve öfkeden sıyrıl!

Seni uyanık tutacak işlerle uğraş!

Yumuşaklığı dost, sabrı yoldaş edin, aceleci olma ki, güvende olasın!

Vaktini ganimet bil!

Bu dünya hayatını (âhiretin için) binek yap!

Âhiret hayatını asıl yurdun, yuvan olarak gör!

Hasan-ı Basrî hazretleri şöyle der:

*Yüce Allah müminler için cennetten başka bir rahat
ve huzur yeri yaratmamıştır.*

Gaflete düşürecek, Allah'tan uzaklaştırıp dünyaya bağ-
layacak tuzaklardan kendini koru!

Düşmanın olan şeytanın kurnazlığından, geçici hevâ ve
heveslerinin aldatıcı tatlılığından, şehvetinin saldırganlı-
ğından ve nefsinin yalan vaatlerinden sakın!

Peygamberimiz aleyhisselâmın şu uyarısına kulak ver:

*Senin en büyük düşmanın, kendi içinde taşıdığın
nefistir!*

Nefsinin düşmanlığı, senin tam anlamıyla ona teslim
olmanla başlar; eğer nefsine boyun eğersen, o senin en
amansız düşmanın kesilir.

Sana Hakk'ın rızasına uygun gibi görünen her konuda,
daima Kur'ân'ın hakemliğini esas al! Ayrıca o konunun
Sünnete, edep ve ahlâk kurallarına uygun olup olmadı-
ğına da dikkat et! Kendin için içinden çıkamazsan, dinî
yaşantısı, akıl ve mantığı sana sağlam ve güvenilir görünen
birilerine danış!

Bil ki, insanın gönlünün bir görüşü kabul edip etmeme-
si, ona içinin ısınıp ısınmaması; o görüşün doğru olup olma-
dığı konusunda en önemli hâkim ve en güvenilir şahittir!

Peygamberimiz aleyhisselâm da zaten şöyle buyurmaz
mı?

*Müftülerin fetvası ne olursa olsun, sen yine de
kalbine danış!*

Okuyup bilgilenerken duygularını yönetmeye bak! Asıl
kaygın da Allah'a yakınlaşmanın bilgisi olsun!